

Veilige zorg

Wat is het?

De Inspectie voor de Gezondheidszorg definieert cliëntveiligheid als: "Het (nagenoeg) ontbreken van (de kans op) aan de cliënt toegebrachte schade en/of psychische schade die is ontstaan door het niet volgens de professionele standaard handelen van zorgverleners en/of door tekortkomingen van het zorgsysteem."

Veilige zorg is dus zorg die geen onbedoelde/onnodige schade aan de cliënt toebrengt. Dat hoort uiteraard bij 'verantwoorde zorg' (zie achtergrondartikel Kwaliteitskader Verantwoorde Zorg): zorg die vakbekwaam bijdraagt aan de kwaliteit van leven van cliënten, waarbij de zorgverlener zicht heeft op de risico's die cliënten lopen. Dat gaat dus over zorginhoudelijke veiligheid en gezondheidsrisico's, over veiligheid van hulpmiddelen en materialen en over veiligheid van de woonleefomgeving.

Hoe werkt het?

Praktisch en simpel gezegd gaat het er om de zaken goed te regelen om ongelukken te voorkomen. Dat vereist regels binnen een organisatie, deugdelijke materialen, deskundig personeel, gezond verstand en kennis van de kwalen, kwetsbaarheid en gewoonten van cliënten. Daarom zijn er uiteraard regels, voorschriften en veiligheidscertificaten op veel terreinen.

Op het terrein van woonleefomgeving is veiligheid goed te regelen, denk aan maatregelen voor brandpreventie, systemen voor persoonsalarmering, inbraakpreventie, losse kleding en snoeren vermijden, te gladde vloeren vermijden enzovoort. Op het gebied van gezondheid is het lastiger. Uiteraard zijn er medicijnen, protocollen en hulpmiddelen om gezondheidsrisico's te beperken. In het zorgleefplan (zie achtergrondartikel Zorgleefplan) wordt ook per domein vastgelegd welke risico's er aan de orde kunnen zijn en hoe ze tot een minimum kunnen worden beperkt. Denk bijvoorbeeld aan praktische zaken als verlichting bij iemand die slecht ziet, valpreventie voor iemand die wankel staat, signalering van vereenzaming, maatregelen tegen uitdroging enzovoort.

Risico's tot een minimum beperken, vraagt om goed 'veiligheidsmanagement' van een zorgorganisatie. Belangrijker dan alle randvoorwaarden, protocollen en hulpmiddelen is daarbij goed opgeleid en alert personeel dat voortdurend oog heeft voor risico's. Want zorg is en blijft mensenwerk.

Dilemma's rond veiligheid

Veilige zorg is zorg die geen onbedoelde/onnodige schade aan de cliënt toebrengt. Dat brengt soms lastige keuzes met zich mee. Soms moet je kiezen tussen 'veiligheid' en 'vrijheid'. Een bekend voorbeeld is dat van een dementerende die slecht ter been is, maar wel grote behoefte aan lopen heeft, met alle risico's van dien (vallen, blessures, botbreuk). De keuze om iemand vast te zetten in een stoel met tafelblad of Zweedse band of 'onrustmedicatie' toe te dienen, kan veel afbreuk doen aan de kwaliteit van leven van iemand. En in een aantal gevallen is het middel zelfs erger dan de kwaal gebleken. Dan gaat het om de vraag: wat verhoogt of bedreigt de kwaliteit van leven meer:

bewegingsvrijheid of 'fixatie'? Die vraag verdient een zorgvuldige afweging in overleg met alle betrokkenen (cliënt, familie/mantelzorg en professionals).

Wie bepaalt het?

Wie de regels voor veiligheid bepaalt, is afhankelijk van het domein. Als het gaat over brandveiligheid, zijn brandweer en gemeenten verantwoordelijk. Maar ook de ministeries van VROM, Sociale Zaken en Binnenlandse Zaken hebben zeggenschap over brandveiligheidsvoorschriften. Gaat het over veilige zorg, dan heeft de Inspectie voor de Gezondheidszorg de wettelijke taak om toe te zien of de zorg deugdelijk en dus ook veilig is. Afspraken over veilige zorg zijn vastgelegd in de Normen verantwoorde zorg, maar het is ook een domein waarover medewerkers in overleg met de cliënt afspraken maken.

Links

- www.igz.nl/actueel/nieuwsberichten/kwaliteit-en-veiligheid
- www.minvws.nl/toespraken/cz/2009/klink-stelt-veiligheid-patient-centraal.asp
- www.veiligheid.nl
- www.medicijngebruik.nl/themas/medicatieveiligheid/module-medicatieveiligheid.html
- www.zorgvrijheid.nl
- www.veiligheid.nl/csi/veiligheid.nsf/wwwVwContent/I1ouderen.htm